

vormgeving van eigen leven . . . verantwoordelijk te stellen . . . Evenwel, en dit is de tweede richtlijn, Nederland kan onmogelijk tot Indonesië staan in een verhouding als die elk ander willekeurig volk . . . tot Indonesië heeft. Nederland is een bijzondere deelgenoot in het lot van de totnogtoe door haar overheerste of geleide naties. Wij zouden ons karakter, een Christelijk volk te zijn, verloochenen wanneer wij zonder meer de opdracht die ons in de historie zoveel, zouden prijsgeven' –

de opdracht namelijk om de gehele archipel tot beschaving, zo mogelijk tot het Christendom te brengen. Aldus kwam de synodale boodschap tot 'een dubbele verklaring':

'Ten eerste meent zij dat de toezegging, op 7 december 1942 door onze overheid aan Indonesië gegeven, behoort te worden gestand gedaan; een gelijkwaardig en gelijkberechtigd deelgenootschap binnen een vrijwillig aanvaard Rijksverband aan Indonesië aan te bieden schijnt haar de enige loyale wijze van handelen.

. . . In de tweede plaats zal de christelijke kerk echter naast het bovenstaande een uitdrukkelijke wens moeten stellen. Het is ons opgelegd, binnen het raam van de nieuwe status aan te dringen op de mogelijkheid, de zo gebrekkig aangevangen vervulling van onze geestelijke opdracht voort te zetten . . . Daartoe moge aan de kerk in Indonesië eenzelfde vrijheid gelaten worden als in Nederland, met dien verstande dat hetgeen staatsrechtelijk 'godsdienstvrijheid' heet, zowel de ruimte voor *uitoefening* als die voor *uitbreiding* van het christelijk geloof dient te omvatten.'

Over de Republiek stond in het synodale rondschrĳven geen woord – Schermerhorn en Logemann mochten het rondschrĳven zien als een stuk dat steun gaf aan hun beleid.

★

Midden februari vertrok de eerder door ons vermelde parlementaire commissie van onderzoek naar Batavia. Een Kamermeerderheid had er vijf leden in benoemd (drie uit de Tweede, twee uit de Eerste Kamer), maar een van die vijf, het lid voor de CHU, overleed kort voor het begin van de reis. Vier leden restten: van Poll die als voorzitter optrad, oud-minister Ch. J. I. M. Welter (beiden RKSP), H. W. J. A. Meyerink (ARP) en drs. H. A. Korthals (Liberale Staatspartij). Welter en Meyerink waren voor de oorlog vele jaren in Indië werkzaam geweest – zij drukten hun